Р Е Ц Е Н З И Я

от доц. дюн Георги Иванов Митов като член на научното жури в конкурса за професор в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, по професионално направление 3.6. Право (Наказателен процес), обявен от Института за държавата и правото при БАН за нуждите на секция „Наказателноправни науки“, публикуван в Държавен вестник, брой 87 от 31 октомври 2017 г.

Уважаеми членове на научното жури,

Със заповед на зам.-директора на Института за държавата и правото при БАН съм назначен за член на научното жури, като на първото заседание на Научното жури ми е възложено да изготвя рецензия.

В конкурса участва един кандидат – доц. д-р Гергана Маринова Маринова.

I. Данни за кандидата

Гергана Маринова завършва висше юридическо образование в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и през 1999 г. се дипломира като магистър по право.

Постъпва в Института за държавата и правото при БАН през септември 2000 г. като последователно заема академичните длъжности научен сътрудник III ст., научен сътрудник II ст., научен сътрудник I ст., от 2010 г. – старши научен сътрудник II ст./доцент.

От 2001 г. преподава в Академията на МВР, където последователно е асистент, старши асистент и главен асистент, а от 2010 г. – доцент.

Защитава докторска дисертация в Института за правни науки при БАН, като докторант на самостоятелна подготовка, на тема „Мярката за неотклонение задържане под стража“ и през 2005 г. й е присъдена образователна и научна степен „доктор“.

Специализира в Университета на Флоренция, Италия (ноември 2002 г. – април 2003 г), в Макс Планк Институт за чуждестранно и международно наказателно право, Фрайбург, Германия (юли 2006 г.), в Северозападния университет, Чикаго, САЩ (септември 2007 г. – февруари 2008 г.) и в Института за авангардни правни изследвания, Лондонски университет (октомври 2009 г.).

Редом с научното си развитие Гергана Маринова има богат управленски и експертен опит. От 2008 г. до 2011 г. е научен секретар, а в периода декември 2011 г. – февруари 2017 г. е заместник-директор на Института за държавата и правото при БАН. Работи като главен експертен сътрудник в Комисия по правни въпроси в 41-то Народно събрание (2010 г. – 2013 г) и в Дирекция „Координация, взаимодействие, анализ и информация“ на 43-то Народно събрание (2015 г. – януари 2017 г.). От 2011 г. до 2014 г. е член на Централна избирателна комисия.

II. Хабилитационен и други трудове, представени за участие в конкурса

За участие в конкурса са представени монографията „Споразумението в българския наказателен процес“ и 5 научни статии. Кандидатът е изпълнил всички законови изисквания за участие в обявения конкурс. Представени за рецензиране трудове се различават от докторската му дисертации, както и от труда, с който е участвал в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Хабилитационният труд – „Споразумението в българския наказателен процес“, С.: Сиби, 2017, е с обем от 200 страници и се състои от увод, четири

глави и заключение. Библиографичната справка съдържа 31 заглавия на български език и 36 заглавия на английски език, като всички заглавия са цитирани в труда. Направени са общо 194 бележки под линия.

В Увода автора обосновава научния интерес към разглежданата тема и поставя научните задачи пред изследването.

Първа глава е теоретична и разглежда същността на диференцираните процедури в наказателното производство и отличителните им характеристики от другите особени правила. Разработена е необходимостта от наличието на диференцирани производства при разглеждане и решаване на наказателни дела.

Във втора глава се прави сравнителноправен анализ на законодателствата на три държави – Германия, Италия и САЩ, като представители на двете правни семейства. Независимо от информационния характер на тази глава, изложението не се задоволява само с анализа на съответното законодателство, а включва задълбочено проучване на съдебната практика в тези страни и всеобхватно обобщено представяне и коментар на основните теоретични възгледи „за“ и „против“ споразумението.

Трета глава е посветена на споразумението според българския НПК. Проследено е историческото развитие, приложното поле, участието на прокурора, защитника и обвиняемия в процеса на изработването му. Разгледаното е съдържанието на споразумението и ролята на пострадалия в това производство.

В глава четвърта е разгледано съдебното производство по одобряване на споразумението. Анализирани са непосредствените задачи на съдебното производство за одобряване на споразумението и особеностите на съдебното заседание. Изследвани са особеностите на възобновяването на наказателни дела като контролен механизъм за проверка на законосъобразността на производството по глава двадесет и девета на НПК.

В заключението в обобщен и синтезиран вид е дадена оценката на автора за това диференцирано производство и насоките за неговото развитие в бъдеще.

Петте научни статии, които са представени за участие в конкурса, показват разностранните и комплексни интереси на кандидата в областта на наказателното правораздаване и умението му за „намиране“ на важните проблеми в развитието на наказателния процес.

III. Научни приноси

1. Като обобщен научен принос в монографичния труд „Споразумението в българския наказателен процес“ може да се посочи цялостният и всестранен анализ на всички въпроси на споразумението по наказателни дела. С присъщия си задълбочен и всеобхватен подход при научните изследвания авторът не разглежда института на споразумението самоцелно и изолирано, а търси проекцията му в контекста на всички диференцирани процедури и умело подбрани чужди законодателства за сравнителноправни анализи и съпоставки.

Трудът съдържа множество теоретични приноси. Без претенцията за изчерпателност бих искал да посоча някои от тях.

- За първи път в процесуалната ни литература се прави успешен опит за теоретично осветляване на диференцираните производства по НПК. Обосновано и с научни аргументи е показана потребността от „съкращаване“ на общата процедура и как това се отразява върху ефективното упражняване на правата на участващите лица и гаранциите за справедлив процес. Ясно и с присъщата на автора научна задълбоченост са разкрити същността и основните характеристики на диференцираните процедури по наказателни дела като средство за „разтоварване“ на системата и постигане на по-бързо приключване на производството.

Правилното разбиране на доц. Маринова за диференцираните процедури като средство за ускоряване на процесуалното развитие чрез съкращаване на някои стадии или етапи и/или чрез облекчения (опростяване) на процесуалните форми, което е годно да осигури развитието и приключването на наказателното производство, позволява на автора да даде правилен и лесен критерий за отграничаването им от другите особени правила в НПК.

- Изключително полезно е сравнителноправното изследване на споразумението в три чужди законодателства – Германия, Италия и САЩ. Умело от доц. Маринова са подбрани „сходните“ обекти с оглед на максималното разкриване на особеностите и специфичните черти на този институт по начина на възникване и функциониране в отделните правни системи. С типичната си комплексност при научното изследване авторът не се задоволява да пресъздаде само правната уредба на споразумението в съответната държава, а търси теоретичния ракурс в правната теория и съдебната практика. Нещо повече, което надхвърля наказателноправния поглед – разгледани са и конституционните аспекти на основните аргументи „за“ и „против“ споразумението.

Направените обобщаващи изводи от сравнителния анализ на законодателството, теорията и практиката на трите държави систематизират основните доводи на поддръжниците и противниците на тази диференцирана процедура, което позволява на кандидата да аргументира своите тези по-нататък при изследването на българската уредба и съдебна практика.

- Съществен принос представлява цялостното разработване на правната уредба на споразумението по действащия НПК (глава трета и четвърта. Чрез умелото използване на различни научни методи (исторически, сравнителноправен, систематичен и други) като утвърден учен доц. Маринова изследва детайлно отделните елементи от цялостното развитие на

тази диференцирана процедура – от възникването на идеята за сключване на споразумение до неговото утвърждаване от съда и последиците от това.

Този задълбочен анализ е полезен не само за практиката. Той дава ясни репери за развитието на този институт и неудачите при неговото законодателно регламентиране и практическо прилагане.

- Значимо научно постижение е теоретичното „доказване“ с убедителни аргументи на възможността и при тази диференцирана процедура да се разкрие обективната истина по делото и да се гарантират правата и законните интереси на обвиняемия. С присъщата си прецизност и доказан научен подход са установени „проблемните“ зони в това производство (неучастието на обвиняемия в процедурата по договаряне, засягане на правата на пострадалия, ролята на съда като активен участник при определяне на съдържанието на споразумението и други) и са дадени обосновани предложения за тяхното преодоляване.
- Подкрепа заслужават предложенията *de lege ferenda* за промяна на чл. 381, ал. 6 НПК (с. 117), допълнението на чл. 382, ал. 4 НПК (с. 131), отпадането на морала от разпоредбата на чл. 382, ал. 7 НПК (с. 150) и други.
- С изключителна теоретична и практическа полезност е изследването за „адекватността“ на предложеното в споразумението наказание, което съдът по-късно утвърждава, на извършеното престъпление, като и възможностите за промяна в направеното предложение в хода на одобряването на споразумението. В тази част на изследването по категоричен начин проличава научната ерудираност на автора и възможността му за комплексно изследване на разглежданата проблематика.
- Приносен момент в изследването е разглеждането на възможностите на контролния съд при проверката на утвърденото споразумение по реда на възобновяването на наказателни дела да установи нарушения на материалния закон и явна несправедливост на наложеното наказание.

➢ Трудът е четивен и написан на достъпен език, правилно структурирана и това го прави лесен за ползване от широк кръг читатели. Поддържаните становища са аргументирани и обосновани, като изразяват точно и ясно авторовата позиция. Водената полемика е на високо научно ниво. Коректно са цитирани библиографските източници.

2. Приносни моменти се съдържат и в представените пет научни статии (Бързината на наказателния процес. – Общество и право, 2016, № 8, с. 3-16; Правна уредба на правомощията на касационната инстанция по наказателни дела. – Общество и право, 2014, № 5, с. 48-57; Специалните разузнавателни средства и правото на зачитане на личния и семейния живот според чл. 8 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи. – Правна мисъл, 2014, № 3, с. 54-67; Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и Съвета от 20 октомври 2010 г. относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство и транспонирането й в българското законодателство. – Норма, 2014, № 2, с. 69-82; Уредбата на мерките за неотклонение в НПК. – Общество и право, 2012, № 4, с. 49-58).

С две от статиите авторът показва продължаващ задълбочен научен интерес (с оглед на хабилитационния й труд за заемане на академичната длъжност доцент – Екстрадицията и Европейската заповед за арест. С.: Сиби, 2009.) към адекватността на българската правна уредба на европейското законодателство в областта на наказателния процес. Останалите трудове показват възможността му да откроява проблемните зони в правната регламентация на мерките за неотклонение в НПК, касационното обжалване и бързината в наказателния процес.

IV. Заключение

На основата на изложеното давам на научната и преподавателска дейност на доц. д-р Гергана Маринова висока положителна оценка.

Категорично и убедено препоръчам на научното жури да предложи на Научния съвет на Института за държавата и правото при БАН доц. д-р Гергана Маринова Маринова да бъде избрана на академичната длъжност професор в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, по професионално направление 3.6. Право (Наказателен процес).

София
10.01.2018 г.

Рецензент:
доц. дюн Георги Митов